

Mükerrem Kâmil Su'nun Romanlarında Eğitim Meselesi Üzerine Bir İnceleme

Gülsün KOÇER^{ID} Yurdağül KILINÇ*^{ID}

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi., Konya, Türkiye

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi: 07.11.2024

Kabul Tarihi: 06.12.2024

Yayın Tarihi: 31.12.2024

Anahtar Kelimeler:

Mükerrem Kâmil Su,
Kadın eğitimi,
Öğretmen,
Popüler roman.

ÖZET

Mükerrem Kâmil Su, Cumhuriyetin ilk nesil kadın yazarları arasındadır. Sanatçı popüler romanlar yazmasına rağmen öğretmen kimliği de eserlerine yansımıştır. Bu sebeple söz konusu romanları içerdikleri eğitim unsurları açısından değerlendirmek büyük önem taşır. Sanatçının yetişkinlere yönelik yirmi bir romanı mevcuttur. Bu romanlar 1934-74 yılları arasında yayımlanmıştır. Yazarın romanları eğitim izleği çerçevesinde ayrıntılı olarak incelenmemiştir. Zira popüler edebiyat araştırmaları Yeni Türk Edebiyatı alanında bir hayli sınırlıdır. Romanlardaki karakterler; öğretmen, doktor ve avukat olarak karşımıza çıkar. Herhangi bir devlet dairesinde çalışan ve iş adamı olan karakterler de olmakla birlikte roman kahramanlarının büyük çoğunluğu öncelikle öğretmenler daha sonra doktor ve avukatlardan oluşur. Kadın öğretmenler çoğunlukla idealist karakterlerden oluşur. Her zaman Anadolu'da çalışmak isterler. Fakat bu kasabalarda köylerde asla huzuru bulamazlar ve buraların bağnazlığı ve ahlaksızlığı ile mücadele etmek zorunda kalırlar. En sonunda da memleketleri olan büyük şehre geri dönerler. Romanlardaki kadın öğretmenler, Mükerrem Kâmil Su'nun hayatından izler taşımaktadır. Öğretmenlikten emekli olduktan sonra ya da öğretmenlik yaptıkları esnada kitap yazmaları. Balıkesir, Ankara ve İstanbul üçgeninin romanlardaki ağırlıklı mekânları oluşturması bu izlerden sadece bir kaçıdır. İlk romanından son romanına kadar yaşadığı devrin nabzını tutmuş bir öğretmen yazar olan Mükerrem Kâmil Su, romanlarında devrinin panoramasını çizen ve ideal eğitilmiş bir kadın tipi oluşturmayı amaçlayan- hayal eden bir sanatçıdır. Romanları kronolojik sıra ile okunup incelendiği zaman, devrinin aile ve kadın algısını, eğitim anlayışını yansıtmadaki başarısı dikkat çeker. Ayrıca sanatçı, kadının kamusal alanda varlık göstermeye başladığı ve siyasal haklarına kavuştuğu yıllarda ortaya çıkan "modern kadın" algısının içini doldurmaya çalışmış; kamusal alanda çalışan, üreten fakat aile içinde geleneksel kadın rolünü sürdüren karakterler yaratmıştır.

An Analysis of the Education Issue in the Novels of Mükerrem Kâmil Su

Article Info

Received: 07.11.2024

Accepted: 06.12.2024

Published: 31.12.2024

Keywords:

Mükerrem Kâmil Su,
Women's education,
Teacher,
Popular novel.

ABSTRACT

Mükerrem Kâmil Su is among the first generation of women writers of the Republic. Although the artist wrote popular novels, her identity as a teacher was also reflected in her works. For this reason, it is of great importance to evaluate the novels in question in terms of the educational elements they contain. The artist has twenty-one novels for adults. These novels were published between 1934-74. The author's novels have not been examined in detail within the framework of education. Because popular literature research is quite limited in the field of New Turkish Literature. The characters in the novels are teachers, doctors and lawyers. Although there are also characters who work in a government office or are businessmen, the majority of the novel characters are primarily teachers, then doctors and lawyers. Female teachers are mostly idealistic characters. They always want to work in Anatolia. However, they can never find peace in these towns and villages and have to struggle with the bigotry and immorality of these places. Finally, they return to their hometown, the big city. The female teachers in the novels bear traces from Mükerrem Kâmil Su's life. Writing books after retiring from teaching or while they were still teaching, and the fact that the triangle of Balıkesir, Ankara and Istanbul constitute the main locations in the novels are just a few of these traces. Mükerrem Kâmil Su, a teacher and writer who kept his finger on the pulse of the era he lived in from his first novel to his last, is an artist who draws the panorama of his era in his novels and aims to create an ideal type of educated woman. When her novels are read and examined in chronological order, her success in reflecting the perception of family and women and the understanding of education of her time is remarkable. In addition, the artist tried to fill the "modern woman" perception that emerged in the years when women began to appear in the public sphere and gained political rights; she created characters who worked and produced in the public sphere but maintained the traditional female role within the family.

Bu makaleye atıfta bulunmak için:

Koçer, G., & Kılınç, Y. (2024). Mükerrem Kâmil Su'nun romanlarında eğitim meselesi üzerine bir inceleme. *Edutech Research*, 2(2), 141-156.

*Corresponding Author: Gülsün Koçer, gkocer@erbakan.edu.tr



This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

GİRİŞ

Mükerrem Kâmil Su, Cumhuriyetin ilk nesil kadın yazarları arasındadır. Sanatçı popüler romanlar yazmasına rağmen öğretmen kimliği de eserlerine yansımıştır. Bu sebeple söz konusu romanları içerdikleri eğitim unsurları açısından değerlendirmek büyük önem taşır.

Sanatçının yetişkinlere yönelik yirmi bir romanı mevcuttur. Bu romanlar 1934-74 yılları arasında yayımlanmıştır. Yazarın romanları eğitim izleği çerçevesinde ayrıntılı olarak incelenmemiştir. Zira popüler edebiyat araştırmaları Yeni Türk Edebiyatı alanında bir hayli sınırlıdır.

Sanatçı, döneminde ve sonrasında popüler “kadın romanları” yazdığı için edebî değeri üzerinde durulmamış ve romanların sosyolojik ve pedagojik değerleri de göz ardı edilmiştir. Oysa sanatçı Cumhuriyetin ilk nesil kadın aydınları ve öğretmenleri arasındadır. Onun eserlerini sadece aşk romanları olarak ele alıp yüzeysel bir gözle değerlendirmek özellikle eğitimci yönünü göz ardı etmek; edebiyat tarihi, eğitim tarihi ve sosyoloji açısından çok önemli bir kaynağın görmezden gelinmesi anlamına gelir.

Romanın bir türü olan popüler roman çoğunlukla kolay okunabilir olması üzerinden tanımlanmıştır.

Lekesiz’e göre popüler romanda “*Gündelik hayattan seçilen konular entrika dozu yükseltilerek, okurda heyecan uyandıracak nitelikte sunulmuştur.*” (Lekesiz, 2010: 472). Yazar ayrıca popüler romanların okuyucu kitlesinin özellikle kadınlar ve genç kızlardan oluştuğunu ve yaratılan abartılı aşk sahneleriyle okuyucuları farklı hayatlara özendirdiğini belirtir. Popüler roman kavramını sadece aşk romanlarıyla sınırlamayan Lekesiz milli ve dini kahramanlara olağanüstü fonksiyonlar yüklenerek mazi severliğin ve geçmiş başarılarla avunmanın da bu türün kapsamı içinde olduğunu belirtir (Lekesiz, 2010: 472).

Kanaatimizce popüler romanın ne olduğunu kavramak için onu edebî romandan ayıran özellikler üzerinde durmak kavramın netleşmesi açısından faydalı olacaktır.

Görüldüğü üzere araştırmacı popüler romanı iki temel özelliği üzerinden tanımlamış ve değerlendirmiştir. Bunlardan ilki eserlerin entrika dozunun yüksek olması ve okurda heyecan uyandırmayı hedeflemesidir. Bu gerçekten popüler romanın önemli bir özelliğidir fakat edebî romanda bu özelliğin bulunmadığını düşünmek aşırıya kaçmak olacaktır.

Lekesiz’in üzerinde durduğu diğer özellik; ister romantik aşk sahneleriyle, ister mükemmel kahramanların maceralarıyla popüler romanın okuyucu için hayatın kaba ve keskin gerçeklerinden bir kaçış sağlamasıdır.

Umberto Eco da benzer bir yaklaşımdan hareket eder, edebî roman yerine sorunsal roman adını verdiği yansıtmacı yaklaşımda öykünün sonunda okurun tatmin olamayacağı gibi yeni soru ve sorunlarla karşı karşıya kalacağını söyler: “*öykünün sona ermesi seyirci için yeni bir sorunun başlangıcını oluşturur. Gerek olay örgüsü gerek kahraman sorunsaldır: kitap sona erdiğinde okur yanıtı olmayan bir dizi sorunla karşı karşıya kalır.*” (Eco, Şubat 1995: 49).

Popüler roman ise tersine bütün soruları cevaplar ve öykü okuyucuyu tatmin edecek şekilde biter (Eco, Şubat 1995: 49).

Anlaşıldığı üzere Eco’ya göre popüler roman ve yansıtmacı roman arasındaki temel fark birinin kaçış, rahatlık ve tatmin sunmaya yönelik olması diğerinin ise okuru zorlayan, hırpalayan düşünmeye ve sorgulamaya sevk eden yapısıdır. Yazar ayrıca popüler romanların okuyucu kitlesinin özellikle kadınlar ve genç kızlardan oluştuğunu ve yaratılan abartılı aşk sahneleriyle okuyucuları farklı hayatlara özendirdiğini belirtir. Popüler roman kavramını sadece aşk romanlarıyla sınırlamayan Lekesiz, milli ve dini kahramanlara olağanüstü fonksiyonlar yüklenerek mazi severliğin ve geçmiş başarılarla avunmanın

da bu türün kapsamı içinde olduğunu belirtir (Lekesiz, 2010: 472).

Edebî eserlerin toplum üzerindeki etkisi barizdir. Platon'dan itibaren edebiyat üzerine görüş bildiren neredeyse herkes edebiyatın didaktik yönünden bahsetmiştir. Nispeten yeni bir tür olmasına karşın roman insanları etkileme gücüyle öne çıkar. Andı, bu konuda şunları söylemiştir:

“Edebî eserler de estetik etkilerinin yanı sıra -ki neticede bu da bir haberli kılış ve etkileyiştir-bilgi aktarımını, haberdar ediş ve uyandırış fonksiyonunu taşırlar... Edebî eserler içinde bu etkileyişin ve haberdar edişin en yoğun ve kolay gerçekleştiği türlerden birisi şüphesiz romandır. Roman bu etkileyişi daha kolay yapar, çünkü diğer türlerin çoğuna göre hayata karşı daha detaylara inici, daha kuşatıcı ve bütüncül bir bakışla bakmak zorundadır. Kuşattığı ve kendi janrı içinde yoğunlaşarak sunduğu bu hayatın cazibesi içine okuyucuyu daha kolay çekebilir.” (Andı, 2018: 7-8).

Roman türünde en etkili eserler, edebî değeri tartışmalı olmasına rağmen çok okunan ve toplumun neredeyse her kesimine ulaşan popüler eserlerdir. Bu eserlerin önemli bir kısmı kadınlara ve genç yetişkinlere özellikle genç kızlara yönelik kaleme alınırlar. Bu bağlamda söz konusu eserlerin topluma mesaj verme ve okuyucuyu yönlendirme konusunda edebî kabul edilen eserlerden daha etkili olduğu bir gerçektir. Yıldız bu konuda şunları söyler:

“Edebî değer noktasından bakıldığında alt sınıflarda yer alan ve “popüler” olarak nitelenen romanlar da edebî/estetik romanlar gibi belli bir mesaj içerirler. Üstelik bu romanlar edebî romanlara göre çok daha fazla insan tarafından okunurlar. Popüler roman yazarları da kendilerine bir okur kitlesi seçerler, seçtikleri bu kitlenin dikkatlerine değişik “hikâye”ler sunarlar ve bu “hikâyeler”le muhataplarına hayata dair teklifler getirirler.” (Yıldız, 2009:13).

Bu eserler ayrıca popüler kültür tarafından da alınıp tekrar eden kalıplar oluştururlar. Türk edebiyat tarihinde yer alan “masum genç kız”, “fedakâr öğretmen”, “fakir ama onurlu genç”, “vatan için kendini feda eden kahraman” gibi kalıplar popüler edebiyatta yaratılıp kendini tekrar eden daha sonra sinemaya aktarılıp tekrar halkın karşısına çıkartılan tiplerdir.

Özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında yeniden şekil verilmeye çalışılan topluma yeni rejimin doğrularını anlatmak edebiyatın ana işlevlerinden biri olmuştur. Mükerrem Kâmil Su, Kerime Nadir, Muazzez Tahsin Berkant gibi yazarlar, kaleme aldıkları popüler eserlerle değişen sosyolojik yapıyı ve yeni insan tiplerini yansıtmışlardır. Üstelik halkın her kesimine hitap eden bu eserler, eski değerlere tutunan ve değişimin getireceklerinden korkan insanların da kabul edip empati kurabilecekleri karakterler yaratırlar.

Yazarın eserleri büyük ölçüde kadın eğitimi üzerinedir. Kadının toplumdaki yeri gibi, kadın eğitimi de Türk tarihi boyunca pek çok merhaleden geçmiştir:

“Türklerle ilgili ilk ve en önemli yazılı kaynak olarak kabul edilen Orhon Kitabelerinden sağlanan bilgilere göre kız çocuğuna verilen önem, kadının saygınlığı ve devlet idaresindeki rolü, çağının diğer kavimleri ile ölçülemeyecek kadar fazladır. Bilindiği gibi Türkler, belki de eski dinleri Şamanizm'in etkisi ile kadını erkekten ayırmamışlar, hatta ona bazı konularda erkekten daha çok değer vermişlerdir. Daha sonraki dönemlerde, mesela Selçuklu Devletinde kadın, kültürel ve sosyal ilişkilerde etkinliğini sürdürmekte idiyse de devlet idaresinde, yani siyasette gittikçe içine kapanır olmuş, çeşitli sebeplerle, politik hayatta aktif olarak görünme imkanlarından yoksun bırakılmıştır. Nihayet, Osmanlı Devleti'nde ise kadın, yaşadığı yöreye göre, değişen bir hürriyet anlayışı içinde yaşama kavgası vermiştir. Kırsal yöre kadını, hemen hemen tümüyle, kocasının yanında ev ekonomisinin can damarı, aile kavramının vazgeçilmez parçası ve kırsal hayatın “kadiri mutlak” danışmanı durumunda iken kentsel yörenin kadını, özellikle XV. yüzyılda, Bizans ve İran etkisi ile kurumlaşan harem nedeni ile dört duvar arasına kapatılmış bir “meta” olmaya başlamıştır. Sokağa çıkma günlerinin bile sınırlandırıldığı kent kadını,

zaman zaman ismini Saray'da duyurabilmiş ise de bu, belki de yaşayageldiği psikolojik bunalımlar nedeni ile daha çok entrikalar şeklinde ve bir bakıma öç alma tarzında olmuştur. Yani artık kadın ya lanetle anılan bir sultandır ya da çocuk yapan, fakat çocuğu üzerinde bile en ufak bir söz hakkı olmayan, alınıp-satılabilen, devredilebilen bir maldır. Saçı uzun akli kısa bir süs eşyasıdır. Yani, “ağzı var dili yok” tur.

Tanzimat ve Meşrutiyet dönemleri ülkemizde yeni bir Türk kadını tipi yaratmıştır. Bu, Avrupa'nın etkisi ile belli başlı birkaç Osmanlı şehir merkezinde oluşan, Batı kültürü ile eğitilen ve yaşatılan bir kadın tipidir. Görgüsünü, bilgisini artıran, politika ile ilgilenen, sesini yavaş yavaş ve dışarıda da duyurabilen bir kadın. İslam dininin özgür ve erkekle eşit kadın anlayışına rağmen, teokratik bir devlet sisteminde gittikçe yozlaşan bir anlayışla eve kapatılan, hürriyetleri kısıtlanan kadın ancak, Cumhuriyet devrinde ve özellikle Atatürk'ün öğretileri ile tekrar hak ettiği statüye kavuşma yoluna girmiştir.” (Doğramacı, 1985: 111-112).

Sanatçının romanlarında, yeni bir devletin kurulmasına ve İstiklal Savaşına tanıklık etmiş bir öğretmenin gözünden dönemin kadın profiline bakma fırsatı buluruz.

Mükerrem Kâmil Su, gerçek bir cumhuriyet kadınıdır. Öğretmendir. İdealisttir. Hayatını eğitime vakfetmiştir. Romanlarında Türk kadının kazandığı sosyal, siyasal ve kültürel başarıları ve hakları fon olarak kullanmıştır. Sanatçı, romanları ile de toplumu bilinçlendirmeyi amaçlamıştır.

Söz konusu romanların okuyucu üzerindeki etkisi popüler roman ve kadın okur arasındaki bağıdır. 17 Temmuz 1943'te yapılan bir anket bu bağı göstermesi ve dönemin romanda kabul gören ekolü ortaya koyması açısından önemlidir:

“Söz konusu anket 1940'lı yılların önde gelen edebî dergilerinden biri olan ve Orhan Seyfi Orhon tarafından neşrolunan Çınaraltı tarafından yapılmış. Derginin 17 Temmuz 1943 tarihini taşıyan 95. Sayısındaki bu anket dönemin en büyük köklü ve saygın yayınevlerinin sahipleri ile yapılmış. “Bizde en fazla hangi nevi eserler revaçtadır? Edebî eserlerden hangileri daha çok okunuyor? Romanlardan en fazla satanlar hangileridir? Erkekler mi daha çok kitap okuyor, kadınlar mı? Romana daha fazla rağbet eden kimler, erkekler mi kadınlar mı? Bizde en yüksek telif hangi muharrir verilmıştır?” (Andı, 2018: 86-87).

Anketin sonuçları şöyledir: Kadın okuyucular – özellikle genç kızlar- erkek okuyuculardan fazladır. Romanlar içerisinde en çok popüler romanlar tercih edilmektedir ve çok tercih edilen yazarlardan biri de Mükerrem Kâmil Su'dur. Yazar devrinde tanınan ve özellikle genç kızlar tarafından çok okunan biridir. Bununla birlikte devrin okuyucu kitlesi “hisli romanlara” fazla rağbet eder. Yazarın romanlarını da bu çerçeve içerisinde değerlendirebiliriz. Yazar hem kadının hayatta kalma mücadelesine yer verir hem de aşkın verdiği ızdırabı ve mutluluğu konu edinir (Andı, 2018: 86-87).

Görüldüğü üzere, edebiyatın toplumu değiştirme ve eğitime rolü merkeze alındığında popüler romanların önemi büyüktür. Çalışmada Mükerrem Kâmil Su'nun romanları; okulda, ailede ve toplumda eğitim meselelerini ele alışları üzerinden değerlendirilmiştir.

Her ne kadar yazar özellikle kadınlara ve genç kızlara hitap etse de okuyucu kitlesinin tamamı bunlardan oluşmaz. Ele aldığı konular da sadece kadınlara yönelik değildir. Değişmekte olan dünyada gelenekle bağını koparmadan, millî, manevî değerlerini kaybetmeden modernleşme ilkesini benimseyen Mükerrem Kâmil Su romanlarını da bu ilke doğrultusunda kaleme almıştır.

Türk Dili ve Edebiyatı dersi amaçlarının dördüncü maddesi “*Milli ve manevi değerleri benimsemiş üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe*

yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmasını sağlamak.” (MEB,2018: 5) şeklindedir. Bu maddede belirtilen hedeflere ulaşılması için okul müfredatlarının tek başına yeterli olamayacağı açıktır. Bu sebeple öğrencilere hem vatandaşlık bilinci hem de eğitim alıp bir meslek edinerek ülkenin kalkınmasına katkıda bulunma amacı aşılacak edebî eserlere ihtiyaç vardır. Genç yetişkinlere sunulacak eserlerin olumlu mesajlar içermesinin yanında dikkat çekici ve kolay okunur olması da son derece önemlidir. Bu sebeple popüler romanların toplumu yönlendirmedeki gücünü hafife almak yerine bu gücü olumlu yönde kullanabilmek gerekir. Özellikle günümüzde gençler, hiçbir olumlu yönü olmayan tersine yoğun şiddet ve pornografi öğeleri içeren Wattpad gibi uygulamalar ve benzer kitaplara yönelmişken Mükerrem Kâmil Su gibi yazarların görünür olması çok daha büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı Mükerrem Kâmil Su'nun eğitim meselesini ele alış biçimini saptamaktır. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli konu yazarın Cumhuriyetin ilk kadın öğretmenlerinden olması ve eserlerinde Türkiye’de eğitimin – özellikle kadın eğitiminin- geçirdiği merhaleleri işlemiş olmasıdır. İlk romanının yayınlandığı 1930’lu yıllardan son romanının yayınlandığı 1970’li yıllara kadar Türkiye’de eğitim meselesini yazarın ele alış biçimini tespit ederek sadece yazarı anlamak ve onu edebiyat tarihinde hak ettiği yere oturtmak değil eğitim tarihi ve sosyoloji çalışmalarına da kaynak sağlamak amaçlanmaktadır.

Ayrıca, popüler romanların toplum üzerindeki etkisinin tespit edilmesi ve bugün yayımlanan popüler romanların günümüz insanını özellikle genç nesli nasıl etkilediğinin ortaya çıkarılması son derece önemlidir. Bu çalışmayla araştırmacıların dikkatinin bu meseleye çekilmesi de amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Mükerrem Kâmil Su'nun Romanlarında Eğitim Meselesi isimli bu çalışmada nitel (kalitatif) araştırma yöntemi uygulanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 187).

Araştırma modeli, tarama modelidir. “*Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzdeki bir durumu var olduğu şekliyle betimleyen, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür*” (Bahtiyar ve Can, 2016). Araştırmada yazarın, yetişkinler için olan yirmi bir romanı; eğitim, eğitim unsurları ve eğitimci karakter açısından tarama analiz edilmiştir. Söz konusu romanlar şunlardır:

1. Sevgim ve Izdırabım (1934)
2. Bu Kalp Duracak (1935)
3. Dinmez Ağrı (1937)
4. Sus Uyanmasın (1939)
5. İstiranca Eteklerinde (1939)
6. Çırpınan Sular (1941)
7. Ateşten Damla (1942)
8. Sızı (1943)
9. Uyuyan Hatıralar (1944)
10. Uzaklaşan Yol (1944)

11. Kaybolan Ses (1945)
12. Büyük Rüzgâr (1945)
13. İnandığım Allah (1946)
14. Bir Avuç Hatıra (1947)
15. İhtiras (1948) (1948)
16. Gençliğimin Rüzgârı (1955)
17. Özlediğim Kadın (1959)
18. Aynadaki Kız (1962)
19. Ayrı Dünyalar (1964)
20. Ben ve O (1970)
21. Günah Yolu (1973-1974)

BULGULAR

Sanatçı eserlerinde eğitim meselesini pek çok boyutuyla ele almıştır. Eğitimin ailede başladığına inandığı için bu mesele üzerinde özellikle durmuştur.

İncelenen eserlerde aile eğitim bir sevgi ve şefkat ortamında verilir. Yazar şiddetin eğitim için bir araç olduğuna inanmaz. Genellikle karakterin çocukluğu anlatılırken değinilen bu meselede yazar üç önemli konu üzerinde durmuştur.

Bunlardan ilki ailede verilen eğitimin mutlaka geleneksel öğeler içermesi gerektiğidir.

Yazar bu bağlantıyı özellikle dadılar üzerinden kurmuştur.

Dönemin aile yapısı yazarın romanlarında başarı ile yansıtılmıştır. Yazar merkeze aldığı karakterleri genellikle toplumun orta tabakasından seçer. Bu aileler çoğunlukla eğitilmiş insanlardan oluşurken; okuma yazama bilmeyen büyükanne ve büyükbabalar ile birlikte dadılar da bu ailelerde oldukça önemli bir yer tutar. Bu kişiler romanın başkahramanına gelenek ve görenekleri aktaran ve çoğu zaman annesiz karaktere anne olan ve bir annenin öğreteceği her şeyi çocuğa vermeye çalışan kişilerdir.

“İhtiyar kadın tesbihi torbaya koydu. Okuma bilmez, fakat Allah'ın cahilliğine ötürü kendisini mağdur göreceğini düşünerek Kur'an'ı kesesinden çıkarıp 3 kere öper, başına koyardı. Bunu yapmakla dini vazifesini yerine getirmiş olduğuna inanırdı. Aynı şeyi bu akşam da yaptı.” (Su,1959: 93).

Fakat eserlerde bu bir eksiklik olarak anlatılmaz. Onlar modernleşen aile yapısında gelenekle bağı sağlayan unsurlardır. Ailede eğitimin önemine vurgu yapan yazar, dönemin modası olan yabancı mürebbiyeler yerine dadıları ön plana çıkartarak onların kültür aktarımındaki rolünün de altını çizmiştir.

Görüldüğü üzere yazar, ailede eğitim üzerinde dururken Tanzimattan itibaren aydınları meşgul eden batılılaşma sorununu da gözden kaçırmamış ve modern eğitim alan yüzü batıya dönük yetişen bireyin kültürel bağlarının kopmaması için dadılar vasıtasıyla aile içinde geleneksel aktarımın devamını sağlamıştır. Dadılar kültürel mirasın önemli bir parçasını oluşturan masal, ninni gibi halk edebiyatı ürünlerinin de gelecek nesillere aktarılmasında önemli rol oynarlar.

Kültürel mirasın korunması ve aktarılması son yıllarda tüm dünyada gittikçe önem kazanan bir meseledir. *“Türkiye’de kültürel mirasın korunması ve kültürel miras bilincinin bireylerde oluşturulması için günümüze kadar çeşitli eğitim ve kültür politikaları uygulamaya konulmuştur.”* (Görür-Aşıkcan, 2024: 39). Bu sebeple sanatçının kültürel mirasa ve gelenekle kurulan bağın önemine yaptığı vurgu

büyük önem taşır.

İkincisi aile içi eğitimin metodu üzerinedir. Sanatçı temel metot olarak nasihat ve telkin üzerinde durur. Daha sonra okulda eğitim bölümünde de değinileceği gibi ceza vermeye dayanan sistemin işlevsel olmadığı kanaatindedir.

Aile içinde eğitimin çoğunlukla telkinler ve nasihatlerle yapıldığını görüyoruz. Bu nasihatler sayesinde yazar hem kahramanlarının kültürel ve psikolojik altyapısını ortaya koymuş hem de okuyucularına yol göstermeye çalışmıştır. Çoğunlukla aşk romanları olarak tanınan bu eserlerin didaktik yönü büyük ölçüde bu telkinlerde saklıdır.

Cumhuriyetin ilk nesil kadın öğretmenleri arasında olan Mükerrem Kamil Su özellikle kız çocukların ahlaki gelişimleri ve tahsilleri üzerinde durmuşsa da döneminin kalıplarından tam olarak sıyrılamamış ve aile içinde kız ve erkek çocukların eğitimi arasında fark gözetmiştir:

“Sen erkek evladımızsın Murat. Babanın adını sen devam ettireceksin. Aslı'ya bile senin örnek olman icap eder. Aramızdaki yaş farkına önem vermiyorum. Zaten bu fark da nedir ki? Senden çok büyük de olsaydı gene de senin ona örnek olmanı isterdim. Yarın da biz çekilince de... Sorumluluğunu bilmen, yükseköğrenimini, askerliğini yapmadan böyle bir şeyin mümkün olamayacağını kabul etmen lazım çocuğum.” (Su,1964: 30).

Bu geleneksel yaklaşım toplumun çizdiği kadın-erkek rollerinin devamı gibidir. Bu yaklaşım yazar tarafından eleştirilmemiş tersine sürdürülmüştür.

Aile içi eğitimin çocuklara okul ve memleket sevgisi aşılması gerekliliği yazarın üzerinde durduğu diğer meseledir. Ona göre herkesin en temel amaçlarından biri ülkesine hizmet etmek olmalı ve bu bilinç ailede kazanılmalıdır.

Eğitimde milli unsurlar bulunması meselesinin altındaki temel motivasyon, gencin ülkesine yazarın değimiyle “davasına” sadık, idealist bir birey olarak yetişmesidir. Buradaki dava elbette Cumhuriyetin ilk yıllarında sıkça tekrarlanan muasır medeniyetler seviyesine ulaşma idealidir. 1930larda yazmaya başlayan yazar yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitimli gençlerin omuzlarında yükseleceğine büyük bir inanç besler ve çeşitli vesilelerle okuyucularına bu sorumluluklarını hatırlatır:

“Sen her şeyden önce yurdun malısın. Ömrünü büyük bir ülkü peşinde harcıyan babanın ölüsü başında ettiğin büyük yemini unutacak mısın Şerare?” (Su, 1938: 6).

“Sonra Tunga'yı düşündü. Onu yurda ve cemiyete yararlı olması için çok iyi yetiştirecekti. Tahsil yılları uzun sürecek, biri birinden ayrı kalacaklardı.” (Su, 1939a: 35).

Sanatçı aile içi eğitim meselesini ele alırken çoğunlukla olumlu örnekler üzerinde durmuş olsa da özellikle kızların tahsil hayatlarının yarıda kesilerek evlendirilmesi meselesinde ailelerin yanlış tutumlarını ve bunların yıkıcı sonuçlarından da gözler önüne sermiştir.

Kadın eğitimi konusunda oldukça hassas olan yazarın romanlarında sadece eğitimli ya da bir işle meşgul kendi ayakları üzerinde duran kadın hayatta mutluluğu yakalayabilir. Romanlarda bunun aksi mümkün değildir. Yazar ilk romanının yayınlandığı 1934 yılından son romanının yayınlandığı 1974 yılına kadar geçen zamanın Türkiye'sinde, kadın algısı ve kadınların kamusal alandaki varlığına dair gelişmeleri eserlerine fon olarak kullanmış gibi görünse de aslında bu meseleye büyük ağırlık verir. O kadar ki yer yer eserlerin temel amacının bu gelişmeleri anlatmak ve yaygınlaştırmak olduğu izlenimi uyandırır. Örneğin Sızı romanının başkarakteri Seniha pilot olmaya çalışır bütün roman neredeyse Sabiha Gökçen'in başarısı ve kadınlara rol model olma gücü etrafında şekillenmiştir.

Yazarın romanlarında bazı kadınlar aileleri tarafından zorla evlendirilmişler ve dolayısıyla bu

evlilikler onlara mutluluk getirmemiştir. Yazar geleneksel olana tepkilidir. Kendi kaderini tayin edemeyen kadınların mutsuzluğu her zaman bilinmektedir. Edilgen konumdaki kadından etken konumdaki kadına bir geçişi mümkün kılmanın yollarını arayan yazar, pasif durumdaki kadının mutsuzluğunu ve sürüklenişini gözler önüne serer.

“... oyuna, atlayıp sıçramağa kanmamış bir mektep çocuğu iken verdiniz beni ona!..” (Su, 1939b: 119).

Bu kadınların mutlulukları bir süre sonra çocuklarının mutluluklarından geçer ve çocuklarına bakabilmek için çalışmak zorundadırlar. Herhangi bir konuda eğitimi olmayan kadın karakter önce bir eğitim safhasından geçer. Yazara göre her kadının belli bir alanda eğitim almış olması gerekmektedir. Çünkü herhangi bir insan ancak ekonomik özgürlüğünü kazarak var olabilir. İşte kadınların toplumda var olabilmeleri için öncelikle eğitilmiş olmaları ve eğitim aldıkları alanda çalışabilmeleri gerekmektedir.

Eserlerde karşımıza çıkan pek çok kahraman benzer bir yoldan geçer ve hayatlarının bir döneminde kontrolü ellerine almak zorunda kalırlar.

“Berrin’in hayata hâkim olması kimsenin yardımına muhtaç olmadan çocuklarını yetiştirebilmesi için önce kendisinin yetişmesi lazımdı.” (Su, 1939b: 129).

Bazı kadın karakterler ise evlenmek için eğitimlerini kendileri yarıda bırakır. Bu karakterler de mutluluğu yakalayamaz. Fakat evlenilecek erkek tahsil hayatında devam etmektedir. Bu durum bize şunu gösterir, devrin anlayışına paralel olarak evlenmenin önünde kadının tahsili bir engel oluştururken erkeğin tahsili devam etmelidir. Ataerkil toplumlarda evin idaresini ve ekonomik yükünü yüklenen erkektir dolayısıyla özgürlük alanı daha fazla olan, kısıtlanmayan da erkektir. Karar vericidir. Birinin bir şey feda etmesi gerekiyorsa bu görev kadına düşer bu bazen kadının eğitimi, bazen mesleğidir. Yıllardır toplum ve aile tarafından bilinçaltına işlendiği gibi kadın sözü dinlenen değil, söz dinleyendir. Romanlarda da sıklıkla şahit olduğumuz gibi kadın karakter bazen evlilik için eğitimini yarıda bırakır bazen de mesleğini kocasının ısrarı ile bırakır:

“-Liseden çıkar çıkmaz, Bir genci sevdiğim için ailemin arzusuna rağmen, üniversiteye devam etmedim... diye başladı. Bu çocuk tanıştığımız ailelerden birinin oğluydu.

Yakışıklı, zeki, konuşması tatlı bir delikanlı. Hukuk tahsil ediyordu. Mekteb-i bitirir bitirmez Evlenecektik. Doktora yapacağı için Avrupa'ya beraber gidecektik.” (Su, 1941: 216).

Evlenince mesleği bırakmak Mükerrrem Kâmil Su'nun romanlarında yabancı olduğu bir durum değildir. Birçok öğretmen evlendikten sonra eşlerinin haksız ısrarları üzerine mesleklerini bırakmışlardır. Zira romanlar kaleme alındığı zaman Türk kadını çalışma hayatında bir var olma mücadelesi vermektedir. Fakat bir kadının en aslî görevinin annelik olduğu düşüncesi sonucu bu kadın karakterler istemeye istemeye mesleklerini bırakırlar. Evlilikleri bir yıkımla sonuçlandığında ise mesleklerine tekrar dönerler.

Yazarın romanları incelendiğinde romanların yazıldığı dönemde kadınların kazandığı haklar ve başarıların ele alındığı görülür. Bir aşk hikâyesi çerçevesinde de olsa kadınların toplumda var olabilmeye savaştığını anlatan bu eserlerde yer verilen hak, özgürlük ve ilham verici örnekler okuyucunun hem ufkunun genişlemesine hem de benlik algısının oluşmasına hizmet eder:

“Gökçen'i tayyaresi ile başlığı, uçuş elbiseleri, kocaman gözlükleri ile görmek hoşuma gidiyordu. Onun hummalı çalışmalarını, muvaffakiyetleri, yaptığı seyahatleri ve uçuşlarını röportajlarda okuyunca müthiş heyecanlanıyor; ona koşmak, ellerine sarılarak beni de uçur, beni de yanına al, izinden yürümeme müsaade et demek istiyordum.” (Su, 1943: 40).

Çoğunlukla evde oturan ve anne olup ev işleri yapmakla ömrünü geçiren kadın imajına bir

başkaldırı niteliğinde cümlelerle, kadınların kendi hayatlarını kimseden bir yardım almadan, bir erkeğin gölgesinde kalmadan sürdürebileceği söylenir:

“Lisan biliyorsun, diyordu. Müzikten anlıyorsun. Evlenme sen de ölünceye kadar kimseye muhtaç olmadan yaşayacak vaziyet desin.” (Su, 1943: 66).

Görüldüğü üzere yazar kadınların eğitimine büyük önem verir. Bütün merkezi figürlerini eğitilmiş kadınlar arasından seçmesi tesadüf değildir. Geleneğin getirdiği boyun eğen, itaatkâr, edilgen kadın görüşünü terk etmemekle beraber kendi yolunu çizen bağımsız kadın imajına da yer vermiştir. Burada dikkat çekici olan ideal kadının bu iki karakter özelliğini bünyesinde barındırmasıdır. Kamusal alanda haklarına sahip çıkan, üreten kadın aile içinde geleneksel edilgen rolü benimser.

Romanlarda kadınlar kategorize edilmezler. Bunu hem pozitif hem de negatif olarak ele almak mümkündür. Kadınlar kategorize edilmezler aralarında herhangi bir fiziksel (güzel- çirkin, zayıf-şişman, uzun- kısa vb) toplumsal (zengin-fakir vb) olarak bir ayırım yapılmaz. Kadınlar sadece eğitilmiş ve eğitimsiz olarak ele alınırlar. Aynı zamanda eğitimsiz kadınlar ahlaki olarak da zayıf gösterilmiştir.

Mükerrem Kamil Su, öğretmen bir yazar olduğu için eğitimciler eserlerde önemli yer tutar. Yazar, öğretmen olarak kimi didaktik kaygılar taşır ve çizdiği karakterler de didaktik amaçlara hizmet eder. Öğretmenler özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında toplumun en değerli unsurlarından birini oluşturur. Öğretmenler saygı duyulan, toplumda rağbet gören insanlardır.

İncelenen eserlerde köy öğretmenleri özellikle idealize edilmiş ve onların vazifesinin önemi vurgulanmıştır:

“Her korkulu işte, her feragat ve fedakârlık yolunda titremeden, sendelemen insana yol gösteren köy muallimi...” (Su, 1938: 91).

Kendisi de öğretmen olan Mükerrem Kâmil Su, romanlarının ana karakterlerini özellikle kadın öğretmenler arasından seçer. Ve bu kadınlar öğretmenliğe gönül vermiş ve memleketin her köşesinde çalışmayı göze almış, çalışmak için özellikle Anadolu'yu seçen kişilerdir.

İncelenen yirmi bir romanından on tanesinin başkahramanı öğretmenlerdir. Bu romanlar yayınlanma tarihlerine göre şöyle sıralanır:

1. Dinmez Ağrı (1937)
2. Sus Uyanmasın (1939)
3. Ateşten Damla (1942)
4. Sızı (1943)
5. Uyuyan Hatıralar (1944)
6. Büyük Rüzgâr (1945)
7. İnandığım Allah (1946)
8. İhtiras (1948)
9. Gençliğimin Rüzgârı (1955)
10. Ayrı Dünyalar (1964)

Romanların hepsinde öğretmenlik mesleği büyük bir ülkü olarak anlatılır. Bütün öğretmen karakterler idealist hareket eder. Toplumda bir öncü kabul edilirler. Öğretmen oldukları için diğer kahramanlara göre olayları ve insanları idare etmek konusunda daha başarılıdırlar. Özellikle taşrada çalışan öğretmenler toplumun bağnaz tutumuna ve çirkin, yozlaşmış ahlâk anlayışına karşı mücadele

etmek zorunda kalırlar. Örneğin Ateşten Damla (1942) romanının başkarakteri Osman Müfit, öğretmenlik yaptığı köydeki çirkinliklerle başa çıkamaz ve köyden ayrılp Balıkesir merkeze taşınmak zorunda kalır. Bu durum, romanlarda öğretmenlerin yaşadığı zorluklara sadece bir örnek oluşturur. Öğretmen karakterler farklı romanlarda farklı biçimlerde farklı mücadelelerle karşımıza çıkar.

Bir ideoloji ve idealizm çerçevesinde birleşen karakterler elbette milli mücadelede görev alırlar. Şerare, milli mücadele sırasındaki görevlerinden birinde bir köy öğretmeni tanır. Bu öğretmen artık perişan bir durumdadır. Fakat her şeye rağmen elinden geleni yapar. Mükerrerem Kâmil Su'ya göre öğretmen olmak üst insan olmaktır. Bir öğretmen her zaman ve her şartta üzerine düşen görevi layıkıyla yapar. Öğretmen sadece okulda görevli bir devlet memuru değil, her zaman toplum için çalışan kişidir.

“Bu köy muallimi imiş. Çok hasta olduğu için savaşa gidememiş. Fakat o çalışmasında kusur yapmamış. Uzaktan da yardım etmeği bilmiş.” (Su, 1938: 88).

Yazar'a göre iyi bir öğretmen aynı zamanda bir eser meydana getirebilmeli, yabancı dil bilmelidir. 1940'lı yıllarda yabancı dile yaptığı vurgu dikkate değerdir. Zira günümüzde bile bir yabancı dil bilerek bu yolla dünyaya açılmak öğretmenden beklenen nitelikler arasında yer almaz. Sanatçı dil öğrenme sürecini anlatmak yerine karakterlerin yabancı dil bildiklerini vurgulamıştır.

“-Yabancı dil bilmeli. Seyahat etmeli. Çok, çok okumalı. Ve içinde bir yaratma heyecanı olmalı. Çünkü güzelliklere karşı sadece sonsuz bir hayranlık duymak kâfi değil...”

Memleketin hemen her tarafında dolaşarak halk masallarını toplamak, bunları tasnif etmek, tertipleme, bugünün hayatına uydurarak renkli, faydalı, cazip bir hale sokmak isterdim. Bizden henüz bir çocuk edebiyatı yok. Bu büyük bir boşluk, oldukça mühim bir derd. Fakat ne çare ki, bu yolda yürüyecek, bir çığır açacak vaziyette değilim.” (Su, 1944: 38-39-40).

Mükerrerem Kâmil Su, hemen hemen bütün romanlarında sanata yer vermiştir. Bazen romanların merkezini eğitimle birlikte sanat oluşturur. Sanatı ruhu eğitmenin en doğru biçimi olarak ele alan yazar, eğitimi bütün karakterlerini sanat faaliyetlerine de dâhil eder. Yazar sanat meselesini her eserinde farklı boyutlarda ve farklı şekillerde ele almıştır. Fakat sanat teknik olarak ya da tema olarak romanlarda yer almaz.

Mükerrerem Kâmil Su'nun eserlerinde sanatı iki bölüm halinde ele almak uygun olacaktır:

1. Karakterleri sanatçı olan romanlar
2. Karakterleri sanata yatkın olan romanlar

Uzaklaşan Yol, Kaybolan Ses, Bir Avuç Hatıra, Özlediği Kadın; bu romanlarda doğrudan sanatçı karakterlere yer verilmiştir. Uzaklaşan Yol, Kaybolan Ses, Bir Avuç Hatıra; romanlarının başkarakterleri sanatçı olmakla birlikte, Özlediği Kadın romanında tiyatro oyuncu olan kahraman yan karakterlerden biridir.

Sanatçı olmasa da hemen bütün romanlarda özellikle kız öğrenciler arasında piyano ve keman çok popülerdir. Mezuniyet töreni, ya da millî bayramlarda piyano, keman sıklıkla karşılaştığımız enstrümanlardır. Romanların hiçbirinde bu enstrümanları çalanlar erkek öğrenciler değildir. Yazar kadınları sanata daha yatkın göstermiştir. Bu aslında anlaşılabilir bir durumdur diyebiliriz keza romanların merkezi figürleri kadınlardır. Romanlar kadınlar için yazılmışlardır ve kadınlara bir mesaj verme gayesi taşırlar.

Hemen hemen bütün romanlarda özellikle kız öğrenciler arasında piyano ve keman çok popülerdir. Mezuniyet töreni, ya da millî bayramlarda piyano, keman sıklıkla karşılaştığımız enstrümanlardır. Romanların hiçbirinde bu enstrümanları çalanlar erkek öğrenciler değildir. Yazar kadınları sanata daha yatkın göstermiştir. Bu aslında anlaşılabilir bir durumdur diyebiliriz keza

romanların merkezi figürleri kadınlardır. Romanlar kadınlar için yazılmışlardır ve kadınlara bir mesaj verme gayesi taşırlar.

“Adalet yerini bulsun diye konser verildi. Müsamere oldu. Son sınıf hocaları ile bir ayrılık gecesi yapıldı... Fakat herkeste, hepimizde yurdun meçhul akıbetini düşünmekten gelen bir sızı, bir korkulu bekleme vardı... Biraz piyano, keman çalındı. Ben ayrılık şiirini okudum.” (Su, 1938: 5).

Ayrıca eserlerde sanat duyguların dışı vurumudur. Karakterler duygularını bazen sanat yoluyla ifade ederler. Sus Uyanmanın romanında Çiğdem anne özlemine piyano ile ifade eder:

“Haydi Çiğdem biraz piyano çal. Ben ona Listden, Bethovenden çalmıştım. Parmaklarım tuşlarda uçarken gözlerimden yağmur gibi yağ iniyordu. Bu göz yaşları içimin öksüzlüğünü boşaltacağı yerde daha çok derinleştiriyor, tıkanacağım sanıyordum.” (Su, 1939a: 18).

Görüldüğü üzere sanat Mükerrem Kâmil Su'nun romanlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Sanatçı ayrıntılı tasvirler yapmayı ya da bilgiler vermeyi tercih etmese de okumuş, aydın, ince ruhlu insanların sanattan nasıl beslendiğini vurgulamış, bu sayede okuyucularını sanatın hem üreticisi hem de muhatabı olmaya özendirmiştir.

SONUÇ

Mükerrem Kâmil Su, edebiyat tarihçileri tarafından sadece “popüler aşk romanları yazarı” olarak tanımlanmışsa da yazarla ilgili yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Romanları detaylı bir şekilde incelendiğinde görülmüştür ki bu tanım tam olarak doğru değildir. Mükerrem Kâmil Su, Cumhuriyet döneminin ilk kadın öğretmenlerinden, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı bir cumhuriyet kadınıdır. Bu sebeple sanatçının hiçbir didaktik kaygı gütmeyen yazması düşünülemez.

İlk romanından son romanına kadar yaşadığı devrin nabzını tutmuş bir öğretmen yazar olan Mükerrem Kâmil Su, romanlarında devrin panoramasını çizen ve ideal eğitilmiş bir kadın tipi oluşturmayı amaçlayan- hayal eden bir sanatçıdır. Romanları kronolojik sıra ile okunup incelendiği zaman, devrinin aile ve kadın algısını, eğitim anlayışını yansıtmadaki başarısı dikkat çeker. Ayrıca sanatçı kadının kamusal alanda varlık göstermeye başladığı ve siyasal haklarına bir kavuştuğu yıllarda ortaya çıkan “modern kadın” için gelenekle bağlarını koparmadığı halde yazıldığı dönemde ilerici sayılabilecek bir çerçeve oluşturmuştur.

Sanatçı, edebiyat tarihçileri tarafından popüler aşk romanları yazarı olarak değerlendirildiği için uzun zaman araştırmacılar tarafından göz ardı edilmiştir. Ancak modern ötesi dönemde türler arasındaki hiyerarşinin azalması popüler romanların da araştırmacılar tarafından incelenmesine imkân sağlamıştır. Alpay Doğan Yıldız ve Veli Uğur gibi araştırmacıların popüler romanların toplumun geniş bir kesiminin beğeni ve değer yargılarını yansıtmaları açısından önemini vurgulaması da bu alanda yapılan çalışmaları arttırmıştır. Mükerrem Kâmil Su üzerine tamamı 2010 sonrası yapılmış üç yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalardan biri sanatçının çocuklara yönelik eserlerini incelemiş diğerleri ise romancıyı tanıtarak genel değerlendirmeler yapmışlardır. Sanatçının eğitimci yönünü ele alan bir çalışma bulunmamaktadır.

İncelenen eserler kadınlara ve genç kızlara yönelik kaleme alındığı için onların eğitimlerine yönelik mesajlar içerir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yayımlanan bu eserler kadınların yeni haklar edindiği ve kamusal alanda varlıklarının sürekli arttığı bir dönemde yazıldığı için bu konulara yer vermesi doğaldır. Sanatçı ideal kadın karakterleri anlatırken yaratılmaya çalışılan modern kadın için üretken bir rol belirlemiş fakat bu rolün sınırlarını yine gelenekle çizmiştir. Kadın üretken, meslek ve irade sahibidir. Ancak yine en temel vazifesi ailesine yöneliktir. İyi bir evlat, eş ve anne olmak zorundadır. Kadının iş hayatındaki varlığı ve etkisi kocasının yahut babasının istekleri çerçevesinde şekillenir. Bu tutum oluşturulan kadın tiplerinin tutarlı ve gerçekçi olmasını bir ölçüde engellemiştir.

İncelenen bütün romanların ana izleğini eğitimli kadın karakterler oluşturur. Bazen eğitimli bir kadının başından geçenler anlatılır, bazen de eğitimini evlilik ve aşk uğruna ya da herhangi bir ailevi meseleden dolayı feda etmek zorunda kalmış bir kadının dramına yer verilir.

Kadın eğitimi romanlarda yazarın en hassas noktasını oluşturur. Yazar, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Atatürk ilke ve inkılapları ile kadınların kazandığı yeni hakları romanlarında işler. Onun romanlarında kadınlar çoğunlukla öğretmenliği tercih etseler de; eserlerde hukukçu, pilot, sanatçı, terzi ve yazar kadınlara da yer verilmiştir. Yazar kendi ayakları üzerinde duran güçlü bir kadın imajı oluşturmak ister. Yazarın tezi eğitimli, bir mesleği olan kadının hayatın içerisinde mutluluğu yakalayacak olmasıdır. Eğitimsiz bütün kadın karakterler mutsuzluğa ve iradesizliğe mahkûmdurlar.

Mükerrem Kâmil Su, romanlarında öğretmenlere, öğrencilere yer verir fakat eğitim kademelerinin hepsine yer vermez. Örneğin okul öncesi eğitimi romanlarda rastladığımız unsurlardan biri değildir zira okul öncesi eğitim romanların yazıldığı 1934-1974 yılları arasında Türkiye’de yaygın değildir.

Eserlerde, eğitim sistemine bir eleştiri söz konusu değildir. Sadece eğitimin önemli olduğu, öğretmenliğin idealizmi yüksek ulvî bir meslek olduğu vurgulanır. Daha da önemlisi kahramanlar aracılığı ile öğretmenliğin kadınların mizacına daha uygun bir meslek olduğu dile getirilir.

Eğitim ile ilgili bir yol haritası çizilmez. Fakat romanların ortak tezi “eğitimli kadın hayatla daha kolay baş edebilir”dir.

Yazarın romanlarında eğitimli erkek ve eğitimsiz erkek olarak bir ayırım yapmak güçtür. Çünkü eğitimli olup ailesini ihmal eden, sadece işleri ile ilgilenip karısını ve çocuğunu ihmal eden, karısını aldatan erkekler de mevcuttur. Eğitim erkek karakterlerde büyük değişiklikler meydana getirmez. Bununla birlikte kötü özelliklere sahip eğitimli bir kadına romanlarda rastlanmaz.

Görüldüğü üzere yetişkinlere yönelik yirmi bir roman yazan, döneminde kadınlar ve genç kızlar arasında geniş bir okuyucu kitlesine sahip olan yazar, eserlerini kaleme alırken büyük bir sorumluluk duygusuyla hareket etmiştir. Sadece maddi kazanç ve ün için yazmamış, okuyucularına bir hedef göstermeyi, onları eğitim almaya, meslek edinmeye, sanatla uğraşmaya özendirmeyi amaçlamıştır.

Ne yazık ki bu dönemde yazarlar söz konusu sorumluluğu yüklenmemektedir. Son dönemde özellikle gençler hatta 12-15 yaş aralığındaki çocuklar arasında çok popüler olan Wattpat uygulaması ve bu uygulamadan basılan eserler içerdikleri pornografi, şiddet, akran zorbalığı gibi unsurlarla popüler romanın içeriğini büyük ölçüde değiştirmiştir. Bu değişikliğin gençler üzerinde yıkıcı bir etkisi olacağı açıktır.

Kanaatimizce Mükerrem Kâmil Su ve onun gibi romantik, kolay tüketilen eserler yazan ama bunları kaleme alırken gençlerin eğitime ve ahlaki gelişimine katkı sağlayan yazarların eserleri tekrar basılmalı ve bugünün gençlerine sunulmalıdır. Özellikle çocuklara, gençlere ve eğitimsiz, kolay etki altında kalacak okurlara sunulan eserler mutlaka eğitimci, pedagog ve psikologlardan oluşan bir kurul tarafından incelenmelidir. Hiçbir alanda sansür elbette kabul edilemez fakat yeni nesillerin sağlıklı yetişmesini sağlamak hem devletin hem de sorumlu yetişkinlerin en önemli vazifeleri arasındadır. Kanaatimizce bu sorumlulukla yapılan çalışmalarla sanatta sansür arasındaki farkın anlaşılması özellikle çocuklar ve gençlerin çok yoğun olumsuz iletilerle karşılaştığı bu günlerde son derece önemlidir.

Etik Beyan

Bu makale, Gülsün Koçer'in danışmanlığını yaptığı Yurdağül Kılınç'ın "MÜKERREM KÂMİL SU'NUN ROMANLARINDA EĞİTİM KONUSU" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışmada etik kurul onayı gerektiren insan veya hayvan denekleri kullanılmamıştır. Araştırma, kamuya açık veri setleri, literatür taramaları veya teorik analizler üzerinden yürütülmüştür. Etik kurallar gereği, araştırma sürecinin her aşamasında akademik dürüstlük ve bilimsel etik kurallara tam uyum sağlanmıştır. Bu nedenle, etik kurul onayı gerekmemiştir.

Yazar Katkıları

Araştırmanın Tasarımı: Yazar 1 (%70) –Yazar 2 (%30)

Veri Toplama: Yazar 1 (%30) – Yazar 2 (%70)

Araştırma - Veri analizi - Doğrulama (CRediT 3-4-6-11) Yazar 1 (%50) Yazar 2 (%50)

Makalenin Yazımı: Yazar 1 (%70) – Yazar 2 (%30)

Metinde Revizyon ve Geliştirme: Yazar 1 (%50) – Yazar 2 (%50)

Finansal Destek

Çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG)

Bu çalışma "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları: 4 Nitelikli Eğitim" başlığı altındaki 4. maddede yer alan "2030'a kadar bütün kadın ve erkeklerin erişilebilir ve kaliteli teknik eğitim, mesleki eğitim ve üniversiteyi kapsayan yükseköğretime eşit biçimde erişimlerinin sağlanması" ifadesini desteklemektedir. Çünkü temelde eğitimin önemine ve dönüştürücü gücüne odaklanmış bir çalışmadır. Ayrıca Cumhuriyetin ilk yıllarından 1970'lere kadar Türkiye'de yapılan eğitim atılımı, toplumun formel eğitime bakışı ve eğitim olarak bir meslek edinmenin bireyin hayatındaki önemi üzerinde durulmuştur.

Ayrıca çalışma, "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları: 5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" başlığı altındaki 1. maddede yer alan "Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi" ifadesini de desteklemektedir. Çalışmada 1934-1974 arasında yayımlanmış temelde kadınlara ve genç kızlara yönelik 21 eser incelenmiştir. Bu eserlerin tamamı aile içinde bir evlat ya da eş olarak kadının durumuna odaklanmış, özellikle eşit eğitim hakkı, meslek edinme ve kamusal alanda var olma, kendi yaşamı üzerinde söz sahibi olma gibi meseleleri gündeme getirmiştir.

REFERANSLAR

- Andı, F. (2018). *Roman ve Hayat*, Ketebe Yayınevi.
- Bahtiyar, A., Can B. (2016). Fen Öğretmen Adaylarının Bilimsel Süreç Becerileri ile Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 42.
- Doğramacı, E. (1985). Cumhuriyet Döneminde Türk Kadını, *Erdem*, 1(1), 111-124.
- Eco, U. (Şubat 1995). Kara Korsanın Gözyaşları, *Adam Sanat: Aylık Sanat Dergisi*, sayı 111.
- Lekesiz, Ömer. (2010). Osmanlıdan Bugüne Popüler Romanlar, *Hece Dergisi Türk Romanı Özel Sayısı*,65/66/67:465-474.
- Su, M. K. (1938). Dinmez Ağrı, *Semih Lütfü Erciyas Kitabevi*, İstanbul.
- Su, M. K. (1939a). İstiranca Eteklerinde, *Semih Lütfü Erciyas Kitabevi*, İstanbul.
- Su, M. K. (1939b). Sus Uyanmasın, *Semih Lütfü Erciyas Kitabevi*, İstanbul.
- Su, M. K. (1941). Çırpınan Sular, *Semih Lütfü Erciyas Kitabevi*, İstanbul.
- Su, M. K. (1943). Sızı, *Semih Lütfü Erciyas Kitabevi*, İstanbul.
- Su, M. K. (1944). Uyuyan Hatıralar, *İnkılâp Kitabevi*, İstanbul.
- Su, M. K. (1959). Özlediğim Kadın, *Türkiye Yayınevi*, İstanbul.
- Su, M. K. (1964). Ayrı Dünyalar, *Arkın Kitabevi*, İstanbul.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, *Seçkin Yayıncılık*, Ankara.
- Yıldız, A. D. (2009). Popüler Türk Romanları 1930-1950, *Dergâh Yayınları*, Ankara.
- Görür, V., Aşıkcan, M. (2024). İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabının kültürel miras eğitimi kapsamında incelenmesi, *Edutech Research*, 2(1), 38-53.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: In this study, the issue of education in the novels of Mükerrem Kâmil Su was examined. Mükerrem Kâmil Su has twenty-one novels for adults. Mükerrem Kâmil Su has been described by literary historians as a “writer of popular romance novels.” For this reason, the artist’s work has long been ignored by academia. There are only three theses on Mükerrem Kâmil Su, an extremely productive writer, all of which were written after 2010. None of these studies focused on his educational side. The aim of the study is to understand the perception of education in the period by revealing how the issue of education is addressed in Mükerrem Kâmil Su's works, and to determine the messages and goals given to women and young girls, the target audience of the novels examined. The study examines the issue of education in Mükerrem Kâmil Su's novels. The artist was one of the first female teachers of the Republic and tried to explain her thoughts on education with examples from different segments of society in each of her novels. Although she wrote popular novels in her period, her personality as an educator deeply influenced her approach to issues. For this reason, the artist's novels reveal the social structure of her period, the understanding of family and love, and also reflect the understanding of education of those days. In our opinion, valuable information can be obtained about education in the early years of the Republic by examining these works.

Method: In this study titled “Education Issue in the Novels of Mükerrem Kamil Su”, the qualitative research method was applied. The document review technique, one of the qualitative research methods, was used in the study. Document review covers the analysis of written materials containing information about the phenomenon or phenomena targeted for research (Yıldırım and Şimşek, 2006: 187). The research model is the scanning model. “The scanning model is the entirety of the processes applied to the realization of learning and the development of desired behaviors in the individual, describing a situation in the past or present as it is” (Bahtiyar and Can; 2016). In the study, the author’s twenty-one novels for adults were scanned and analyzed in terms of education, educational elements and the educator character.

Findings In Mükerrem Kamil Su's novels, education is examined under four headings:

1- Education in the Family: In the works, the family is the institution where tradition continues. Nannies are the people directly responsible for the care of the children. All the wrong and right concepts brought by tradition are conveyed to the children by the nannies. Nannies are in the homes of teachers, doctors or wealthy families. In families with limited education and financial means where there are no nannies, mothers take over this function. However, it is not right to create a completely negative perspective on nannies in the novels. Nannies are also people who tell children stories and raise girls, even if they do not receive any education. None of the novels feature the growth of a boy. No information about child education is generally given directly in the novels. The reader is expected to reach the right and wrong behavior or the message that is intended to be given as a result of the events experienced by the characters and the situations that are effective in the formation of their characters.

2- Women's Education: According to the artist, women must be educated and earn their own money as a professional in order to live an honorable life and achieve happiness. The profession most frequently mentioned in the works is teaching. The author's belief that teaching is the most suitable profession for women, as well as being a teacher, has caused a large number of idealized women in the works to be chosen from among teachers. According to the author, a woman must first be educated and then must definitely practice the profession she has been educated in. In the novels written in Atatürk's Turkey, the achievements of women in the early years of the Republic are discussed in the novels. Women have not yet been fully effective in society. One of the biggest obstacles to this is the traditional patriarchal doctrine.

3- Educator Characters: Educator characters are frequently encountered in Mükerrem Kamil Su's novels. It would be right to attribute this to the fact that she is also a teacher. The author is an idealist Republican woman. She is the teacher not only of the students in her class, but of the entire Turkish nation. This is the element that directly determines the purpose of her novels. In her novel, the teacher either goes to the front during the national struggle or does whatever she can at her place of duty. Teachers read a lot, research, learn, teach and eventually write and publish their own work when they reach maturity. Retirement does not mean that their work is over. A teacher is a person who works for their nation throughout their lives. Mükerrem Kâmil Su has exemplified this in the best way in his own life.

4- Art: Art is the product of a person's effort to make life meaningful and more beautiful. Education and art are two concepts that are part of each other and follow the same path. Education and culture make people more polite. Art, on the other hand, can only be the work of a sensitive temperament. Mükerrerrem Kâmil Su includes art in two dimensions in his novels. In some novels, artist heroes are the main characters. In many novels, there are no artist characters however, there are heroes who participate in artistic activities and play any instrument at home. These heroes are usually women who are prone to melancholy. Mükerrerrem Kâmil Su includes teachers and students in his novels, but does not include all levels of education. For example, preschool education is not one of the elements we come across in the novels because preschool education was not widespread in Turkey between 1934 and 1974, when the novels were written. There is no criticism of the education system in the works. It is only emphasized that education is important and that teaching is a lofty profession with high idealism. More importantly, it is expressed through the heroes that teaching is a profession more suitable for women's temperaments. A road map is not drawn for education. However, the common thesis of the novels is "educated women can cope with life more easily."

Discussion: In the study, it was determined that although Mükerrerrem Kâmil Su supported women's education in his works, he did not discuss the role that tradition had drawn for women, on the contrary, he used tradition as a limit for the educated modern woman she created. This situation may have been aimed at calming people who were just starting to modernize and were concerned about the changing role of women in society. However, it still caused the works to be a little inadequate in terms of gender equality.

Conclusion: In the study, while examining the works of Mükerrerrem Kâmil Su, the definition of the popular novel, its characteristics and its effect on society were also emphasized. As a result of the examinations, it was concluded that popular novels are more effective on society than literary novels due to their large production, their frequent reading especially by young people and their repetitive structure. In our opinion, the works of Mükerrerrem Kâmil Su and other romantic, easily consumed writers who contribute to the education and moral development of young people while writing these works should be reprinted and presented to today's youth. In particular, works presented to children, young people and uneducated, impressionable readers should definitely be examined by a committee consisting of educators, pedagogues and psychologists. Of course, censorship is unacceptable in any field, but ensuring that new generations are raised healthily is among the most important duties of both the state and responsible adults. In our opinion, understanding the difference between works carried out with this responsibility and censorship in art is extremely important, especially in these days when children and young people are faced with very intense negative messages.

Recommendation: The book reading level of students in high schools in the Republic of Turkey is quite low. In order to create a future plan, especially for female students, the Ministry of National Education can put the author's books on reading lists for high schools. Excerpts from novels can be included in textbooks in high schools and middle schools. Popular novels are easy to read for lower-middle class people, but it is often not easy to access these books. New editions of these books can be kept in public libraries. Since popular novels have a high impact on the public, the messages given by these novels should be evaluated well and novels with correct messages should be kept in schools and libraries.